

63. *Trikkalinos J.* Ueber die Schichtenfolge und den Bau Attikas. Stille-Festschrift. Stuttgart 1936.
64. *Zittel K. v.* Grundzüge der Paläontologie. Abt. I. Invertebrata. Neubearbeitet von E. Broili. München-Berlin 1924.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣΕΔΡΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ.—Νεώτερα πορίσματα ὡς πρὸς τὴν αἰμοδοσίαν ἐν πολέμῳ, ὑπὸ Ἐμμ. Μανουσάκη*.

Εἶναι τῆς Θείας δημιουργικῆς προνοίας δῶρον ὅτι ὁ ἄνθρωπος λησμονεῖ εὐκόλως καὶ ταχέως τὰ δεινά του καὶ τοὺς κινδύνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους πάλιν μόνον μὲ περισσὴν εὐνοιαν τῆς Προνοίας ταύτης σώζεται.

Θὰ ἦτο ὁμως τοῦναντίον ἐπιθυμητόν, ὅπως μὴ λησμονοῦν τόσον εὐκόλως τὰ δεινὰ οἱ τεταγμένοι, ὅπως ἀγρυπνοῦν διὰ τὴν τύχην τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Κατὰ τὰς χαλεπὰς περιόδους σκληρῶν ἀγώνων καὶ κινδύνων ἡ ἔντονος συγκίνησις κινήσει ὅλας τὰς πνευματικὰς μας ἐφεδρείας. Ἄγνωστοι πνευματικὰ ἱκανότητες ἀναφαίνονται οὕτω, νέα ἰδέαι γεννῶνται καὶ φωτειναὶ λύσεις προβάλλουν· χάρις δὲ εἰς τὰς ἀδοκῆτως μεγάλας πνευματικὰς ταύτας ἐφεδρείας ἀντιμετωπίζονται αἱ δεινὰ περιστάσεις.

Ἡ πίεσις τῶν γεγονότων δὲν ἐπιτρέπει πάντοτε νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν ὀλόκληρον τὴν ἔκτακτον ταύτην πνευματικὴν γονιμότητα. Πολλὰ ἰδέαι παραμένουν εἰς τὴν ἐμβρυώδη κατάστασιν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἤλθον εἰς φῶς, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐντόνου συγκινήσεως εἰς τὰς χαλεπὰς ἡμέρας.

Χρῆος ἡμῶν εἶναι νὰ ἐπανεξετάζωμεν, παρελθούσης τῆς λαίλαπος, ψυχραίμως πλέον, ὅλην τὴν πνευματικὴν αὐτὴν παραγωγὴν καὶ νὰ ἐξάγωμεν θετικὰ διδάγματα, ὥστε, ἐὰν ποτέ, κακῆ μοίρα, εὐρεθῆ πάλιν ἡ κοινωνία ὑπὸ ἀναλόγους δεινὰς περιστάσεις, ἡ ἀντίδρασις νὰ εἶναι ἐγκαιροτέρα, συστηματικὴ καὶ πληρεστέρα.

Τοιαύτη τις προσπάθεια ψυχραίμου ἀνασκοπήσεως ὑγειονομικῶν τιῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ καὶ μελετῶν καὶ διδαγμάτων, αἵτινες ἐτέθησαν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ τελευταίου συμμοριτοπολέμου, πρόκειται νὰ γίνῃ ἐνταῦθα.

Ὁ πόλεμος οὗτος, πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ, ἦτο ἀπὸ ὑγειονομικῆς πλευρᾶς σωστὸς αἰφνιδισμός.

Πρῶτον, μᾶς ἔθεσεν πρὸ τραυμάτων ἀσυνήθους βαρύτητος.

* **ΕΜΜ. ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ**: *Données nouvelles sur l'organisation de la transfusion pendant la Guerre.*

Δεύτερον, ἐπέβαλε μεγάλας δυσχερείας εἰς τὴν διακομιδὴν, ἀγνώστους πρὸ αὐτοῦ.

Τρίτον, ἔθεσε τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν διὰ τῶν δολιοφθορῶν καὶ τοῦ ἐντατικοῦ ναρκοπολέμου πρὸ ἀπροβλέπτων ἀπωλειῶν, οὐ μόνον εἰς χώρους, ὅπου ὑπῆρχεν ἀνεπτυγμένη ὑγειονομικὴ ὀργάνωσις, ἀλλὰ καὶ εἰς μέρη ὅπου δὲν ἀνεμένοντο ἀπώλειαι καὶ ὅπου, ὡς ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Στρατοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τελεῖ ἓν ἐπαγρυπνήσει ἀνάλογος ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία.

Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ παροραῖται ὅτι εἰς ἐνδεχόμενον νέον πόλεμον δυνατόν ἢ κατάστασις νὰ εἶναι ἀνάλογος, πιθανὸν δὲ καὶ χειροτέρα. Διότι ὁσάκις θὰ παρέχεται εὐκαιρία, ὁ ἐχθρὸς δὲν θὰ παραλείπη ἀσφαλῶς ἀπὸ τοῦ νὰ σφυροκοπῇ μὲ τὴν ἀεροπορίαν του τὰ εὐπαθῆ τοῦ ἐσωτερικοῦ σημεῖα, νὰ αἰφνιδιάξῃ, ν' ἀπασχολῇ καὶ νὰ καταστρέφῃ δι' ἀεραγημάτων, διὰ διολιοφθορῶν καὶ καταδρομικῶν μονάδων, ταυτοχρόνως καὶ εἰς εὐρεῖαν κλίμακα, διάφορα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας.

Εὐκόλον εἶναι συνεπῶς νὰ ἀναλογισθῇ πᾶς τις, πόσα δύσκολα προβλήματα θὰ ἀναφανοῦν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας πολέμου.

Ἐὰν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ χώρα μᾶς, ἔνεκα τῆς ἰδιαζούσης ὀρεογραφίας της, εἶναι πολὺ «διαμερισματομένη», τοῦθ' ὅπερ δημιουργεῖ εἰδικὰς καὶ σοβαρὰς δυσχερείας εἰς τὴν πρόβλεψιν καὶ ὀργάνωσιν ἀμοιβαίας ἐπικουρίας μεταξὺ γειτονικῶν περιοχῶν, πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι τὰ διάφορα ἀπρόοπτα καὶ δεινὰ προβλήματα διακομιδῆς καὶ περιθάλψεως, ἅτινα ἐτέθησαν πρὸ ἡμῶν κατὰ τὸν τελευταῖον συμμοριτοπόλεμον, θὰ εἶναι ἀσυγκρίτως δεινότερα.

Ὅθεν ἐπιτακτικὸν προβάλλει τὸ καθήκον ἡμῶν, ὅπως ἀγρυπνώμεν καὶ προετοιμαζώμεθα, χωρὶς νὰ χάνωμεν οὐδὲ στιγμὴν.

*
* *

Ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα πρὸς ἀντιμετώπισιν προβλήματα, τὸ ζωτικώτερον θὰ ἦθελον νὰ εἶπω, εἶναι τὸ τῆς ὀργανώσεως τῆς αἰμοδοσίας καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἔκτασιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡ πείρα τοῦ λήξαντος ἀντισυμμοριτικοῦ πολέμου κατέδειξεν ἀναγκαίαν.

Θὰ ἀποδειχθῆ ἐπὶ τῇ βάσει στοιχείων ὅτι, μὲ τὰς ἐφαρμοσθεῖσας νέας μεθόδους πολέμου, ἡ λύσις, ἣτις εἶχε δοθῆ εἰς τὸ ζήτημα 'κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον, δὲν ἔξαρκεῖ πλέον.

Κατὰ τὸν πόλεμον οἱ Σύμμαχοι εἶχον ἐπιτύχει ὀργάνωσιν αἰμοδοσίας, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο εἰς διάθεσιν τοῦ Στρατοῦ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν 5.371.600 λίβραι αἵματος.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι διὰ κάθε Μεραρχίαν, ἣτις ἀπεστέλλετο εἰς τὸ Μέτωπον, προεβλέπετο ἐφόδιον αἵματος πλέον τῶν 3.000 λιβρῶν.

Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ὀργάνωσιν αὐτὴν, τὴν ἔστω ἀνεπαρκῆ διὰ σύγχρονον πόλεμον, ἡμεῖς ἠρχίσασμεν τὸν ἀντισυμμοριτικὸν ἀγῶνα, μὴ διαθέτοντες, ἐκτὸς τοῦ Στρατιωτικοῦ κέντρου Αἱμοδοσίας, ἄλλην πολιτικὴν ὑπηρεσίαν αἱμοδοσίας ὀργανωμένην, εἰμὴ μόνον ἐκείνην, τὴν ὁποίαν εἶχε τὴν σωτηρίαν πρόβλεψιν νὰ ὀργανώσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς.

Δι' ὅλου συνεπῶς παράδοξον ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι ἦτο φύσει ἀδύνατον νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἐφόδιον αἵματος κατὰ Μεραρχίαν, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν ἀνάλογον τὸ τῆς Ἀμερικανικῆς κλίμακος, μολονότι καὶ αὕτη, ὡς θὰ εἴπωμεν, δὲν ἐπαρκεῖ πλέον.

Τὴν ἔλλειψιν ταύτην τῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς χώρας ἢ στρατιωτικῆ ὑπηρεσία καὶ ὁ μοναδικὸς πολύτιμος συμπαραστάτης τῆς ὁ Ε.Ε.Σ. ἦτο φύσει ἀδύνατον ν' ἀναπληρώσουν ἐκ τῶν ἐνότων.

Τί ἐπέτευχεν ἐν προκειμένῳ ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία καὶ ὁ Ε.Ε.Σ., χάρις εἰς ὑπερανθρώπους προσπαθείας, ἃς κατέβαλε καὶ ὡς εἰκὸς οὐχὶ πάντοτε ἐπιτυχεῖς, διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Στρατοῦ εἰς αἷμα, θὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω.

Ὅμοίως ὀφείλομεν νὰ παράσχωμεν στοιχεῖα περὶ τῆς κλίμακος εἰς τὴν ὁποίαν παρουσιάσθησαν αἱ ἀνάγκαι αὗται καὶ περὶ τοῦ ποῖα ὑπῆρξαν καὶ ποῖα θὰ εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς ἀνεπαρκείας αἵματος, ἵνα βᾷσει τούτων προπαρασκευασθῶμεν καλυτέρον, τοῦλάχιστον διὰ τὸ μέλλον.

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ ρίψωμεν πλῆρες φῶς, διότι ἔξ ὅσων παρατηρήθησαν προσφάτως, τολμῶ νὰ προβλέψω, ὅτι καὶ αὕτη εἰσέτι ἢ ἐκβασίς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ τύχη ἡμῶν συνεπῶς, θὰ ἐξαρηθῶν ἀπὸ τὴν λύσιν, ἣτις θὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐξεταζόμενον ζήτημα.

Καὶ πρῶτον θὰ ἐξετάσωμεν, τί προέκυψεν ἐκ τῆς πείρας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀνάγκας εἰς αἷμα ἐνὸς Στρατοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν ἐπιχειρήσεων καὶ διατὶ μετὰ τὰ νέα μέσα πολέμου αἱ ἀνάγκαι αὗται εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτεροι, τῶν ἀντιμετωπισθεισῶν κατὰ τὸν λήξαντα παγκόσμιον πόλεμον.

*
* *

Ἀναλαμβάνων τὰ καθήκοντά μου ὡς Διευθυντῆς Ἑγειονομικῆς Ἑπηρεσίας Μεγάλης Μονάδος καὶ ἐπιθυμῶν νὰ σχηματίσω συγκεκριμένην γνώμην ἐπὶ τῆς ὑγειονομικῆς καταστάσεως, ἐξέλεξα περὶ τὰς 280 περιπτώσεις διαφόρων, ἀλλὰ βαρέων καὶ θανατηφόρων τραυμάτων, τὰς πληρεστέρας ἀπὸ ἀπόψεως στοιχείων

διακομιδῆς καὶ νοσηλείας καὶ ἤρχισα νὰ τὰς μελετῶ, μὲ σκοπὸν νὰ προσδιορίσω τὰ συνηθέστερα αἷτια θανάτου καὶ νὰ καταμερίσω συγκριτικῶς τὴν συμβολὴν τῶν συγχρόνων τραυμάτων εἰς αὐτά.

Ἐξ ὅσων ἄλλων ἐξήγαγον, θὰ μνημονεύσω πρὸς τὸ παρὸν δύο μόνον πορίσματα ἰδιαίτερας σημασίας, διότι δι' αὐτῶν καὶ μόνον ἐπιτίθεται ἡ σφραγὶς τοῦ συγχρόνου πολέμου εἰς τὰ τραύματα, δίδεται δηλαδὴ δι' αὐτῶν καὶ ὁ τόνος τῆς βαρύτητος τῶν τραυμάτων καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν ταῦτα εἶναι ἄκρως ὑπουλα καὶ ἐπικίνδυνα καὶ τὰ ὁποῖα προδιαγράφουν οὕτω καὶ τὴν τηρητέαν ἀγωγὴν.

Τὸ πρῶτον πόρισμα εἶναι ὅτι ἐπικρατέστερος παράγων τῆς ὑψηλῆς θνησιμότητος ἐκ τῶν τραυμάτων εἶναι σήμερον ἡ τραυματικὴ καταπληξία.

Τὸ δεύτερον πόρισμα εἶναι ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε ἀκολουθουμένη ἀγωγή καταπολεμήσεως τῆς καταπληξίας δὲν εἶναι πάντοτε λυσιτελής.

Ὁρισμένα στοιχεῖα καὶ διευκρινήσεις εἶναι ἀναγκαῖαι.

Εἰς τὰ κοιλιακὰ π. χ. τραύματα (69 περιπτώσεις) ἡ καταπληξία διαπιστώνεται 50 φορές, ἤτοι εἰς ἀναλογίαν 71 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ὡς αἰτία θανάτου.

Εἰς τὰ πολλαπλᾶ καὶ ἐκτεταμένα ρηκτικὰ τραύματα, τὰ ἐπιπεπλεγμένα βαρῆα κατάγματα καὶ τοὺς ἀποσπαστικὸς ἀκρωτηριασμοὺς (103 περιπτώσεις) ὁ θάνατος προῆλθεν ἐκ καταπληξίας εἰς 85 % τῶν περιπτώσεων.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν χρίζουν σχολίων. Ὅθεν ἡ συμβολὴ τῆς καταπληξίας εἰς τὴν θνησιμότητα εἶναι οὐ μόνον σοβαρὰ ἀλλά, ὡς προέκυψε καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον ἐν Ἑλλάδι πόλεμον, κυριαρχεῖ καὶ μάλιστα ἀπολύτως.

Εἶπομεν ἐπίσης ὅτι ἡ ἐφαρμοσθεῖσα κατὰ τὸν Βον Παγκόσμιον Πόλεμον ἀγωγή κατὰ τῆς φοβεροῦς ταύτης ἐπιπλοκῆς, καὶ ἡ ὁποία ἐπακριβῶς ἐτηρήθη καὶ ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους ἐσχάτως, ἀπεδείχθη ὅτι δὲν εἶναι πλέον λυσιτελής.

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καθιερώθη ἡ ἔγχυσις πλάσματος εἰς τοὺς ἐν καταπληξίᾳ τραυματίας, ἐὰν δὲ συνυπῆρχεν ἀξιόλογος αἰμορραγία καὶ μεταγγίσις αἵματος ἐπὶ πλέον. Βαθμηδὸν μάλιστα ἐθεωρήθη προτιμότερα ἡ αἱμοδοσία, ἀσυζητητεῖ μὲν ἐπὶ μεγάλης αἰμορραγίας, διὰ πᾶν δὲ ἐνδεχόμενον καὶ ἐπὶ καταπληξίας, εἰς μὴ αἱμορραγήσαντας σοβαρῶς τραυματίας.

Ἡ ἀγωγή ἀκριβῶς αὕτη, ἣτις ἐτηρήθη καὶ παρ' ἡμῖν κατὰ τὸν ἀντισυμμοριτικὸν ἀγῶνα, δὲν ἀπεδείχθη λυσιτελής. Τὸ αἷτιον εἶναι πρὸ παντὸς ἔν, καὶ δὴ ἡ μὴ ἐφαρμογὴ τῆς θεραπείας προληπτικῶς, ἤτοι πρὶν ἐκδηλωθῆ ἡ καταπληξία.

Ἄλλο αἷτιον ἀποτυχίας, πιθανῶς ἴσης σοβαρότητος μὲ τὸ προηγούμενον, εἶναι τὸ ὅτι ἐπεδιώχθη ἡ καταπολέμησις τῆς καταπληξίας μὲ μεταγγίσεις μικρᾶς, ἐνῶ ἀπαιτεῖται, ὡς θὰ ἀποδειχθῆ, ἄφθονος μεταγγίσις.

Βεβαίως καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα πόλεμον εἶχε μορφωθῆ ἡ γνώμη ὅτι δέον ἢ ἀνάληψις νὰ εἶναι εἰ δυνατὸν προληπτική, δὲν ἐλέχθη ὅμως ἐμφαντικῶς ὅτι τοῦτο δέον νὰ εἶναι ὁ κανὼν καὶ δὴ ἀπαράβατος.

Ὅμοίως ἐπροτάθη ἢ μεταγγίσις, ἀλλὰ δυνητικῶς ἢ ἔστω κατὰ προτίμησιν.

Πάντως ἡ γνωστὴ ἀγωγή ἀπέτυχε καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι εἰς τοῦτο συνέτεινε τὰ μέγιστα τὸ γεγονός ὅτι ἡ καταπληξία, εἰς τὰ τραύματα τοῦ ναρκοπολέμου ἰδίᾳ, ἐγκαθίσταται πρωϊμώτατα, ἀναλόγως δὲ τοῦ αἰτίου, ὅπερ τὴν προκαλεῖ, (διότι εἶναι πολλὰ τὰ αἰτία της), ἄλλοτε εἶναι καὶ ἄλλοτε δὲν εἶναι πλέον ἰάσιμος.

Ἐμελετήσαμεν ἐκ τοῦ σύγγγυς τὴν δεινὴν αὐτὴν ἐπιπλοκὴν, τὰ προκαλοῦντα ἢ εὐνοοῦντα τὴν ἐγκατάστασιν της καὶ τὴν βαρῦτητά της αἰτία, καθὼς καὶ τὰ χρονικὰ περιθώρια, τὰ ὁποῖα παρέχει ἢ ἐξέλιξις της διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπιτυχοῦς θεραπείας.

Ἀπὸ τὰς μελέτας αὐτὰς ἐξαίρομεν τὰ κάτωθι :

Πρῶτον ὅτι ἡ καταπληξία ἔχει συνήθως στάδιον «ἐπφάσεως» βραχυτάτης ἀτυχῶς διαρκείας, δύο μόλις ὥρῶν συνήθως, εἰς τὰς εὐνοϊκωτέρας δὲ περιπτώσεις 4—6 ὥρῶν. Ἴδου ἐνδεικτικοὶ τινες ἀριθμοί. Κοιλιακὰ τραύματα. Πρωϊμωτάτη καταπληξία ἐκδηλωθεῖσα ἐντὸς δύο μόλις ὥρῶν 30%, ἐκδηλωθεῖσα δὲ μετὰ 2—6 ὥρας 20%, ἤτοι 50% τῶν περιπτώσεων ἐν ὅλῳ πρώϊμοι καταπληξίαι.

Δεύτερον ὅτι τὴν πρώϊμον ταύτην ἐγκατάστασιν τῆς καταπληξίας ἐκτὸς τοῦ εἶδους τοῦ τραύματος προκαλεῖ ἢ κυτταρορρηξία ἐκ ναρκοπληξίας ὡς καὶ ὠρισμέναι ἀτέλεια εἰς τὴν διακομιδὴν καὶ τὴν χειρουργικὴν μέριμναν καὶ τὰ αἰτία τὰ εὐνοοῦντα τὴν πρώϊμον, ἔστω καὶ ἄδηλον, μικροβιακὴν μόλυνσιν ἢ καταπληξία μάλιστα τοῦ τελευταίου τούτου εἶδους καταπολεμεῖται ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης.

Δὲν θὰ λεπτολογήσω περὶ τοῦ αἰτίου, ὅπερ συμβάλλει συγκριτικῶς συνηθέστερον εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῆς καταπληξίας ἐπὶ τῶν σημερινῶν τραυμάτων γενικῶς ὅμως πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι διὰ τὰ κοιλιακὰ τραύματα ἔρχονται εἰς τὴν κορυφὴν οἱ παράγοντες οἱ εὐνοοῦντες τὴν πρώϊμον, ἔστω καὶ ἄδηλον κλινικῶς μόλυνσιν, ἔπειτα αἱ ἄκαιροι χειρουργικαὶ ἐνέργειαι καὶ τέλος ἡ ἀπώλεια αἵματος.

Εἰς τὰ βαρῆα τραύματα μελῶν ἐπὶ ναρκοπλήκτων, ἰσοφαρίζει τὴν συμβολὴν τῆς ἀδήλου μολύνσεως καὶ αἰμορραγίας ἢ κυτταρορρηξία.

Ἀπὸ τὰ παρατεθέντα μέχρι τῆς ὥρας στοιχεῖα προκύπτει ὅτι ὁ βαρέως τραυματίας ὑποκύπτει, ὡς τὰ πολλὰ σήμερον, λόγῳ τῆς τραυματικῆς καταπληξίας. Τοῦτο δέ, διότι ἡ πρώϊμος ἐγκατάστασις τῆς ἐπιπλοκῆς ταύτης δὲν ἐπιτρέπει πάντοτε νὰ φθῶσιν οὔτως ἐγκαίρως μέχρι τῶν ὑγειονομικῶν σχηματισμῶν,

λόγω τῶν ἀνυπερβλήτων ἐμποδίων εἰς τὴν διακομιδὴν (ἐνέδρῳι, ναρκοθετήσεις κλπ.).

Καὶ ἐπειδὴ σὺν τούτοις ἡ διαμορφωθείσα τακτικὴ ἀπὸ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον ἔθετε τακτικῶς τὰ σοβαρότερα μέσα θεραπείας ὄχι βεβαίως εἰς τὸ Τάγμα ἢ τοὺς πολὺ προωθημένους ὑγειονομικοὺς σχηματισμοὺς (διακομιδῆς καὶ πρώτης περιθάλψεως), ἀλλὰ εἰς βάθος μεγαλύτερον, ὁ τραυματίας ἔφθανε συνήθως ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον τὰ σοβαρὰ μέσα καὶ εἰδικῶς ἡ αἰμοδοσία, ὅταν ἤδη ἡ καταπληξία εἶχεν ἐκδηλωθῆ πλήρως καί, ἔστιν ὅτε, εἰς προκεχωρημένον αὐτῆς στάδιον.

Ἐὰν προστεθῆ εἰσέτι ὅτι ἡ αἰμοδοσία ἐφηρομόζετο κατ' ἐλευθέραν κρίσιν, δὲν ἦτο δηλαδὴ αὕτη ὁ κανὼν, τόσον διότι τοιοῦτός τις κανὼν δὲν εἶχε παρ' οὐδενὸς εἰσέτι θεσπισθῆ ὡς ὑποχρεωτικός, ὅσον καὶ διότι ὑπῆρχε στενότης αἵματος, ὡς ἐκ τῶν συνθηκῶν ὡς ἐν ἀρχῇ ἔξεθέσαμεν, τότε θὰ ἀντιληφθῶμεν πλήρως, διατὶ ἡ θνησιμότης εἰς τὰ βαρῆα τραύματα τοῦ λήξαντος πολέμου δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ εἶναι οἷα ὑπῆρξεν, ὅσας καὶ ἂν κατέβαλλον προσπαθείας αἱ ἀρμόδιαι ὑπηρεσίαι.

Ἴδου πῶς παρουσιάζετο πλέον συγκεκριμένως ἡ κατάστασις εἰς τὴν ἡμετέραν τοῦλάχιστον ζώνην παρατηρήσεως.

Μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1949 εἶχον γίνεαι εἰς τὰς «Χειρουργικὰς Μονάδας Ἐκστρατείας» καὶ τὰ Νοσοκομεῖα τῆς ζώνης ταύτης 6.883 νοσηλεῖαι τραυμάτων, μέχρι δὲ τῆς ἰδίας ἐποχῆς εἶχον ἐκτελεσθῆ 190 αἰμοδοτήσεις τραυματιῶν.

Ἡ μέση θνησιμότης εἰς τὰ χειρουργηθέντα βαρῆα τραύματα μέχρι τῆς ἰδίας ἐποχῆς ἦτο, διὰ μὲν τὰ κοιλιακὰ τραύματα 47%, διὰ τὰ βαρῆα τραύματα μελῶν 15% καὶ διὰ τοὺς ἀποσπαστικὸς ἀκρωτηριασμοὺς 16%.

Μία λύσις προέβαλεν ἐνώπιόν μας πρὸ τῶν γεγονότων τούτων. Νὰ ἀναπροσαρμοσθῆ ἡ λειτουργία τῆς ὑπηρεσίας μὲ σκοποὺς ἐπιδιώξεως τοὺς ἑξῆς :

1) Νὰ προφθάνη, ἵνα ἐνεργῆ κατὰ τῆς καταπληξίας προληπτικῶς, προωθημένη αὐτὴ πρὸς τὸν τραυματίαν, ἀφοῦ οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἐγκαίρως, λόγω τῶν ἐμποδίων τῆς διακομιδῆς, ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον τὰ μέσα.

2) Νὰ ἀλλάξῃ ἀγωγὴν καὶ δημιουργοῦσα ἀφθόνους πηγὰς αἰμοδοσίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀντικαταστήσῃ μὲ αἷμα τὸ ἀνενεργὲς πλάσμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐνεργῆ ἀφθονον καὶ συνεχῆ αἰμοδότησιν μέχρις πλήρους ἐξασφαλίσεως τοῦ ἀσθενοῦς.

3) Νὰ λάβῃ ὅλα τὰ μέτρα προφυλάξεως τοῦ τραυματίου ἀπὸ τὴν καταπληξίαν, προωθοῦσα τὰ μέσα της εἰς αἷμα καὶ ἀντιβιοτικὰ μέχρι καὶ τοῦ τάγματος, εἰ δυνατόν, καὶ ἐφαρμοζουσα εἰς τὰ διάφορα κλιμάκια πᾶσαν ἄλλην δυνατὴν βελτίωσιν εἰς τὴν ἀναισθησίαν, τὴν χειρουργικὴν μέριμναν κλπ.

Μετὰ ἐμπεριστατωμένην μελέτην τῶν διαφορῶν στοιχείων ἐνὸς τοιοῦτου

προγράμματος, ἀπὸ ὀργανωτικῆς πλέον πλευρᾶς, προέκυψαν ἀπὸ ἀπόψεως αἰμοδοσίας τὰ κάτωθι :

1) Ἦδει νὰ ὀργανωθοῖν ὑπηρεσίαι, αἵτινες νὰ δημιουργήσουν πηγὰς αἵματος τοιαύτας, ὥστε ἐπὶ τῇ προόψει 100 τραυματιῶν νὰ ὑπάρχουν διαθέσιμα δι' ἄμεσον κλιμάκωσιν ἀπὸ τάγματος μέχρι νοσοκομείων 27 χιλιόγραμμα αἵματος.

2) Διὰ νὰ ἐξευρεθῇ τὸ αἷμα πρὸς κάλυψιν τοιαύτης κλίμακος ἀναγκῶν ἔδει ἡ ὀργάνωσις νὰ ἀπλοῦται ἐπὶ ὅλης τῆς ζώνης μετ' ἐπίκεντρον βάσιν τὴν Θεσσαλονίκην.

3) Τὰ ἐκτελεστικά ὄργανα τῆς μεταγίσεως ἦτο ἀναγκαῖον νὰ εἶναι, τοῦτο μὲν ἐν διασπορᾷ εἰς εὐπαθεῖ σταθερὰ σημεῖα (γεωγραφικὴ κατανομή), τοῦτο δὲ ἐν συνεχεῖ κλιμακώσει εἰς βάθος ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τῶν νοσοκομειακῶν κέντρων τελικῆς καταλήξεως τῶν τραυματιῶν (τακτικὴ κατανομή).

Καταστρωθέντος καὶ ἐγκριθέντος τοῦ σχετικοῦ προγράμματος, ἔγιναν βαθμιαίως καὶ ταχέως τὰ κάτωθι :

1) Ὁργανώθη εἰς Θεσσαλονίκην μεγάλη βᾶσις αἰμοδοσίας πρὸς παρασκευὴν δι' ἐπιτοπίων πόρων ἀπάντων τῶν ὑλικῶν αἰμοληψίας, συντηρήσεως καὶ προωθήσεως αἵματος καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν πηγῶν αἰμοδοσίας δι' ὅλην τὴν Βόρειον Ἑλλάδα.

2) Ὁργανώθησαν καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις μικρότερα κέντρα αἰμοδοσίας ἀμέσου ἀνάγκης.

3) Ἐξειδικεύθη ὁ ἀναγκαῖος ἀριθμὸς «ιατρῶν καὶ φοιτητῶν αἰμοδοσίας», ὥστε νὰ πλαισιωθοῦν αἱ ὡς ἄνω ὑπηρεσίαι καὶ νὰ συγκροτηθοῦν ἐπὶ πλέον τοιαῦται ἐκστρατείας, ὥστε οὐ μόνον τὸ αἷμα νὰ φθάνῃ μέχρι καὶ τοῦ τάγματος ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπάρχη καὶ ἐκεῖ ἀρμόδιον ὄργανον αἰμοδοσίας.

Τὸ καταστρωθὲν πρόγραμμα ἐπραγματοποιήθη μετ' ἰσχυρὸν ρυθμὸν, χάρις εἰς τὴν ζωηρὰν μέριμναν τῆς Διοικήσεως τοῦ Σώματος Στρατοῦ καὶ τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας, καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν φρόνημα καὶ τὴν στοργὴν τοῦ Ἑλλήνου Ὑγιοῦ. Ἀξιωματικῶν πρὸς τὸν τραυματιαν, χάρις τέλος καὶ εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ Βορ. Ἑλλάδος, ὅστις ἀθρόως προσήρχετο εἰς τὴν ἐθελουσίαν αἰμοδοσίαν.

Ἡ νεοσύστατος ὀργάνωσις τῆς αἰμοδοσίας προώδευσε τόσον συντόμως, ὥστε ἐντὸς ὀκτῶ μηνῶν ἐξεῦρεν, ἤλεγχε καὶ διέθετεν εἰς τὰς Μονάδας Περιούχης 1305 φιάλας αἵματος (τῶν 500 γραμ.).

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος δεικνύει καὶ τὴν προκύψασαν διὰ τὸν Στρατὸν ὠφέλειαν. Ὅτε ἐξειλίσσοιτο αἱ τελευταῖαι γενικαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς Βίτσι—Γράμμον, οὐ μόνον ἐκάλυπτεν αὕτη πλήρως ὅλας τὰς εἰς αἷμα ἀνάγκας τῆς οἰκείας ζώνης, ἀλλὰ

εἶχε διαθέσιμον ἐφεδρείαν διὰ προώθησιν εἰς τὸ Μέτωπον 190 φιαλῶν αἵματος, ἐναντι 165 φιαλῶν προωθηθεισῶν ἐκ τοῦ Κέντρου τῆ πατριωτικῆ φροντίδι τοῦ Ε. Ε. Σ.

Ὅμοίως διετέθησαν ἐξειδικευμένοι ἰατροὶ καὶ ἄλλα ἐφόδια, οὕτω δὲ κατέστη δυνατὸς ὁ ἐξ ἐπιτοπίων πηγῶν προσπορισμὸς καὶ ἐτέρων 140 φιαλῶν αἵματος.

Ἐφελκύω τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν τούτων. Ἐὰν δὲν εἶχον συσταθῆ αἱ ὑπηρεσίαι αἰμοδοσίας εἰς τὴν ἡμετέραν ζώνην, θὰ ἐστέλλοντο εἰς τὸ Μέτωπον μόνον αἱ 165 φιάλαι αἵματος τοῦ Ε.Ε.Σ. ἀντὶ τῶν 495 σταλεισῶν.

Μετὰ τοιαύτην πρόοδον καὶ γενίκευσιν τῆς αἰμοδοσίας, ὡς κυρίου μέσου προλήψεως καὶ καταπολεμήσεως τῆς καταπληξίας, ἡ θνησιμότης τῶν βαρέων τραυμάτων τῆς ἡμετέρας ζώνης μετὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1949 κατῆλθε βαθμιαίως διὰ μὲν τὰ κοιλιακὰ τραύματα εἰς 4,1 % ἐναντι 47 % προηγουμένως, διὰ τοὺς ἀποσπαστικοὺς ἀκρωτηριασμοὺς εἰς 5,2 % ἐναντι 16 % προηγουμένως καὶ τέλος διὰ τὰ ἐκτεταμένα ρηκτικὰ τραύματα μελῶν καὶ τὰ ἐπιπλεγμένα κατάγματα εἰς 1 % ἐναντι 15 % προηγουμένως.

Πλὴν τῆς αἰμοδοσίας καὶ ἄλλα τινὰ μέτρα βεβαίως συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο καὶ δὴ ἡ προώθησις ἐγγὺς τοῦ μετώπου ὅλων τῶν ἄλλων χρησίμων μέσων καὶ ἡ βελτίωσις αὐτῶν, ἀλλ' ὁ κύριος παράγων ἐπιτυχίας ἦτο ἀνενδοιάστως ἡ ἀφθονος αἰμοδότησις τῶν τραυματιῶν.

Ἡ κλιμαξ αἰμοδοτήσεως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ὀχυροῦ Μεταξᾶ ἦτο 8 %. Εἰς τὰς γενομένας βραδύτερον ἐπιχειρήσεις Καϊμακτσαλὰν ἡ κλιμαξ ἀνῆλθεν εἰς 20 %· χάρις δὲ εἰς τὴν αὐξῆσιν ταύτην καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἀνάλογον, διότι ἐπὶ 13 ἀκρωτηριασμῶν, ἐξ ὧν δύο διπλοῖ, μόνον εἰς ἀπωλέσθη.

*
* *

Διὰ νὰ ἐπιτελεσθῆ τὸ ἔργον τοῦτο ἐδέησεν, ὡς ἐλέχθη, νὰ εἰδικευθῆ καὶ νὰ ἐνθουσιασθῆ πολυἀριθμὸν ὕγειον. προσωπικόν, ὅπερ μετ' αὐταπαρνήσεως πλέον προωθεῖτο πρὸς τὸν τραυματιῶν καὶ ἐνήργει τὴν μετάγγισιν παντοῦ ὅπου ἐχρειάζετο τὸ αἷμα, πρὶν ἐκδηλωθῆ ἡ καταπληξία ἢ τοῦλάχιστον ὅσον τὸ δυνατόν ἐνωρίτερον.

Προσῆκει νομίζομεν νὰ λεχθῆ ἐνταῦθα ὅτι, ὅταν μία ἰδέα διοχετεύεται εἰς περιβάλλον, τὸ ὁποῖον ἐμπνέεται ἀπὸ πνεῦμα νεωτερισμοῦ καὶ συγκινεῖται ἀπὸ τὸν πόθον ὠφελίμων πραγματοποιήσεων, τοῦτο θαυματουργεῖ. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει καὶ ἐὰν κατὰ τύχην ριφθῆ γόνιμός τις σπόρος ἰδεῶν θὰ πέσῃ εἰς τὴν πέτραν.

Διὰ τοῦτο ἐξαίρω ἐνταῦθα τὴν πραγματικὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκον τοῦτο καὶ τὰς εὐγενεῖς πραγματοποιήσεις ὁλοκλήρου τοῦ Ὑγειονομ. Προσωπικοῦ καὶ

ιδιαιτέρως τὸ λαμπρὸν παράδειγμα τῶν διοικητῶν τῶν ἔξ «ὄρεινῶν ομάδων αἱμοδοσίας», τῶν διοικητῶν τῶν Χ. Μ. Ε., καὶ τῶν χειρουργῶν διευθυντῶν τῶν κλινικῶν τῶν νοσοκομείων βάσεων.

Προφέρω εὐσεβάστως εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς Ἀκαδημίας τὸ ἔξοχον παράδειγμα ὑψηλοῦ ἠθικοῦ φρονήματος, πατριωτισμοῦ καὶ ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης τῶν Δήμων Σιδηροκάστρου, Ἀρνίσης καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Γιαννιτσῶν διὰ τὸν ἐνθουσιασμόν, ὃν ἐπέδειξαν εἰς τὴν ἐθελουσίαν αἱμοδοσίαν.

Τὸ πραγματοποιηθὲν ἔργον συνετελέσθη οὐχὶ ἄνευ ἀντιξοοτήτων καὶ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν.

Τοιαύτη ἀτυχῶς ἐπιφυλάσσεται μοῖρα εἰς τὰς ὑπηρεσίας, ὡσάκις εὐρεθῶσι πρὸ αἰφνιδιασμοῦ λόγῳ τῶν ἀπροβλέπτων ἐξελίξεων εἰς τὰ πολεμικὰ μέσα.

Βεβαίως ὑπῆρξε ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας, ὑψηλόφρων δὲ καὶ ἀνεπιφύλακτος ἢ συμπαράστασις καὶ θερμοτάτη ἢ μέριμνα τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Γ. Σ. Στρατοῦ Στρατηγοῦ Γρηγοροπούλου διὰ τὴν ταχεῖαν εὐόδωσιν τῶν προταθέντων, ἀλλὰ ὠρισμέναι δουλεῖαι, ὡς ἡ τοῦ ὕλικοῦ καὶ ἡ τοῦ ἀπαραιτήτου χρόνου διὰ τὴν ἐξειδίκευσιν τοῦ προσωπικοῦ, ἦσαν ἀναπόφευκτοι καὶ αἱ ἐκ τούτων καθυστερήσεις καὶ αἱ ἀπώλειαι συνεπῶς μοιραῖαι. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἀποσιωπῶ ταύτας, ὡς δίδαγμα διὰ τὸ μέλλον.

Μὲ βαθεῖαν λύπην ἔρχεται πάντοτε εἰς τὴν μνήμην μου τὸ βαρὺ αἴσθημα, ὅπερ κατεῖχεν ἡμᾶς ὄλους κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ὀργανώσεως τῆς αἱμοδοσίας.

Ἦτο ἀφόρητον πράγματι νὰ βλέπη τις συνεχιζομένης τὰς ἀπωλείας, ὅπου δὲν ἐφηρμόζετο εἰσέτι τὸ πρόγραμμα, καθ' ὃν χρόνον λαμπρὰ ἐπετυγχάνοντο ἀποτελέσματα ἐκεῖ ὅπου ἐλειτούργει ἤδη ἡ αἱμοδοσία.

Εὐελπιστῶ ὅτι ἡ Τάξις τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν τῆς Ἀκαδημίας θὰ ὑποκαύσῃ τὸν ζῆλον καὶ θὰ προωθήσῃ τὴν πρόοδον εἰς τὸν τομέα τῆς προπαρασκευῆς τῆς Χώρας ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς αἱμοδοσίας κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ αἰφνιδιασμὸς νὰ ἀποφευχθῆ πάσῃ θυσίᾳ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ κλίμαξ τῶν ἀναγκῶν εἰς αἷμα ἦν ὄρισα ἐπιβάλλει νὰ ἀνοίξωμεν ἀπὸ τοῦδε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλως θὰ ὑποστῶμεν δεινοτέρας τοῦ παρελθόντος συνεπειάς.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ ἐξάρω ὠρισμένας προπαρασκευὰς κρινομένας ὡς σοβαρωτέρας καὶ ὡς ἀπαιτούσας πολλὸν χρόνον. Τοιαύτη εἶναι ἡ προπαρασκευὴ τοῦ ἐφέδρου Ὑγείων. Προσωπικοῦ καὶ γενικῶς «ἡ ἐπιστράτευσις αἵματος», ὡς ἀποκαλῶ τὸ σύνολον τῶν μέτρων ὀργανώσεως αἱμοδοσίας ἐν ὄρᾳ πολέμου κλπ. θέματα, ἅτινα γνωρίζω ὅτι ἀπασχολοῦν δεόντως τὰς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας.

Περισσότερον πάντων μᾶς ἀπασχολοῦν καὶ ἀνησυχοῦμεν διὰ τὰ μέτρα πολιτικῆς ἀρμοδιότητος.

Μετὰ τὸ ἐτήσιον Συνέδριον τῆς Ἱατροχειρουργικῆς μας Ἑταιρείας τοῦ 1948 ὑπεβλήθη ἀρμοδίως ἀπὸ τὸν Ἀξιότιμον Πρόεδρον Καθηγητὴν κ. Οἰκονόμον, εἰσηγούμενου τοῦ Καθηγητοῦ κ. Γούτα καὶ τοῦ ὑποφαινομένου, σχέδιον ὀργανώσεως τῆς αἰμοδοσίας καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν.

Δυστυχῶς μόνον ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς προέβη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς οὐσιώδεις πραγματοποιήσεις, συνεχίζων ἐν προκειμένῳ τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ πρακτικὴν παράδοσιν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐστηρίχθη πολλάκις ὁ Στρατός μας, ὡς εἶναι γνωστόν.

Πρὸς τὴν πλευρὰν αὐτὴν ἐπομένως οὐ μόνον Ἑθνικὴ εὐαρέσκεια ὀφείλεται ἀλλὰ καὶ ἐμπιστοσύνη ἀπόλυτος. Μὲ τοῦτο ἐννοοῦμεν ὅτι ἢ πρέπει νὰ στηριχθῆ τὸ Κράτος εἰς τὴν πείραν τοῦ Ε.Ε.Σ. καὶ νὰ παρασχεθοῦν εἰς τοῦτον ὅλα τὰ μέσα καὶ ἡ ἀρμοδιότης νὰ ὀργανώη καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν τὴν αἰμοδοσίαν, νὰ τοῦ δοθοῦν ὅμως ἀμέσως, ἢ νὰ ἐφαρμοσθοῦν τὰ ἀκόλουθα δύο τοῦλάχιστον μέτρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδεται ἡ μείζων βαρῦτης.

Τὸ πρῶτον ἐκ τούτων εἶναι ἡ ἄμεσος ὀργάνωσις ὑπηρεσίας αἰμοδοσίας παρ' ἐκάστῳ δημοσίῳ ἢ δημοσυντηρητῳ ἢ φιλανθρωπικῷ ἰδρύματι.

Τὸ ἐλάχιστον ἀνεκτὸν περιεχόμενον τῆς προτάσεως ταύτης εἶναι :

1) Ἡ ἐξειδίκευσις εἰς τὰ τῆς αἰμοδοσίας ἐν Ε. Ε. Σ. ἐνὸς ἱατροῦ ἕξ ἐκάστου ἰδρύματος εἴτε τοῦ μικροβιολόγου εἴτε τοῦ βοηθοῦ χειρουργοῦ εἴτε τοῦ ἀναισθησιολόγου.

2) Ἡ ἐξασφάλισις ἀναλόγου ἐγκαταστάσεως αἰμοληψίας καὶ συντηρήσεως αἵματος.

3) Ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἔναρξις ἐκμεταλλεύσεως ἐπιτοπίου πηγῆς αἰμοδοσίας ἱκανῆς νὰ καλύψῃ τὰς τρεχούσας ἀνάγκας.

Διὰ τὴν ἐμπόλεμον περίοδον πρέπει νὰ περατωθῆ πλήρες σχέδιον διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τοῦ οἰκείου νομοῦ, χωρὶς ὑπολογισμὸν ἐπικουρίας ἐκ τοῦ κέντρου ἢ ἄλλων παρακειμένων πόλεων, εἰμὴ εἰς ἐκτάκτως σοβαρὰς ἀνάγκας αἵματος.

Τὰ ἀνωτέρω διὰ νὰ γίνουν ἀσφαλῶς καὶ νὰ μὴ μένουν ὡς σχέδια πρέπει νὰ παρακολουθοῦνται ἀπὸ εἰδικὸν τοῦ κέντρου, ὑπεύθυνον καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἑπουργείου Ὑγιεινῆς καὶ τοῦ Γ. Ε. Ἑθν. Ἀμύνης.

Τὸ ἔτερον σοβαρὸν μέτρον εἶναι νὰ κληθῶσιν ἀρμοδίως αἱ εὐήμεροῦσαι περισσότερον Ἑλληνικαὶ βιομηχαναὶ Φαρμακευτικῶν προϊόντων νὰ διαθέσουν μέρος τοῦ δυναμικοῦ των διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς αὐταρκείας τῆς Χώρας εἰς

εΐδη πρωταρχικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐθνικὴν προστασίαν, ὅπως τὰ φυσιολογικὰ διαλύματα συντηρήσεως αἵματος καὶ λοιπὰ εΐδη αἰμοδοσίας, τὸ πλάσμα κ. λ. π.

Ἡ ἐνθάρρυνσις καὶ ἡ προστασία, ἣν παρέχει ἡ κοινωνία καὶ τὸ Κράτος εἰς τὰς ἐγκωρίους βιομηχανίας, ἔχει εἰς ὅλας τὰς χώρας προκαλέσει εἰς ἀνταπόδοσιν καὶ εὐεργετικὰς ἐκ μέρους τῶν βιομηχανιῶν ὑπὲρ τῆς κοινωνίας προνοήσεις, ἔστω καὶ μέ τινας θυσίας.

Δὲν νομίζω ὅτι αἱ ἡμέτεραι βιομηχανίαι θὰ ἀπέστεργον νὰ συναγωνισθοῦν τοὺς ξένους εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς εὐποιίας, ἐὰν αὐταὶ παρεκινουῦντο καὶ κατηθύνοντο καταλλήλως.

Πάντως ἐν καιρῷ πολέμου ἡ αὐτάρκεια τῆς Χώρας μας εἰς ὠρισμένα εΐδη ὅπως τὰ προαναφερθέντα τῆς αἰμοδοσίας, οἱ θεραπευτικοὶ ὀρροί, τὰ ἀντιβιοτικά, τὰ ἐμβόλια καὶ τὰ λοιπὰ, ἔχει νομίζομεν μείζονα σημασίαν διὰ τὴν μαχομένην νεότητα καὶ τὸ ὅλον Ἔθνος, ἀπὸ τὴν ἐπάρκειαν εἰς διάφορα ἰδιοσκευάσματα χρήσιμα βεβαίως, ἀλλὰ πάντως ὄχι τόσον ζωτικῆς σημασίας.

R É S U M É

Au cours des opérations militaires de notre armée pendant les années de 1947—1949 il a été vérifié que le choc traumatique était responsable de 80 % des morts par blessures.

C'est donc autour de ce facteur redoutable de mortalité, que doit pivoter toute l'organisation sanitaire, ce qui nous a conduit à approfondir son étude.

Les causes déterminantes du choc et les circonstances qui favorisent et avancent son installation, nous ont préoccupés, avant de rechercher, si il n'y avait pas des moyens anti-chocs plus efficaces, que ceux utilisés au cours de la dernière guerre mondiale.

Une donnée essentielle se dégage de l'observation de faits, à savoir que le choc est toujours précédé d'une phase d'incubation, malheureusement très courte, ne dépassant pas souvent deux heures.

Or il a été vérifié que c'est seulement au cours de cette phase, si non tout à fait au début de son installation, que notre action peut être efficace.

L'observation a démontré effectivement, que plus l'organisme reste dans un état de choc, plus les désordres circulatoires et humoraux s'aggravent en s'intriguant, le blessé est de ce fait précipité dans un cercle vicieux de souffrance fonctionnelle d'anoxémie de mort cellulaire et d'infection qui

brûle les étapes; toutes ces perturbations réunies, intriguées et mutuellement renforcées aboutissent au collapsus, à l'anurie et à l'urémie mortelle.

Dans les blessures graves et multiples causées par les mines, deux sont les facteurs qui rendent le choc redoutable, tout en favorisant hautement son installation très rapide.

1° Les lésions destructives interstitielles des tissus.

2° L'infection occulte mais massive, favorisée par les multiples portes d'entrée, les gros dégâts cellulaires et l'hypovitalité des tissus contusionnés et en état d'hématose précaire.

Voilà pour la pathologie, quant au traitement, l'observation a démontré, que le plasma n'est plus dans des blessures actuelles que d'un secours très médiocre.

Seule une transfusion massive initiale et la perfusion de sang ininterrompue, nous a permis de sauver ces blessés graves.

Ce fait nous a conduit à procéder à un remaniment complet de notre organisation sanitaire particulièrement en ce qui concerne la transfusion.

D'abord il a fallu prévoir des disponibilités de sang plus importantes que dans la guerre précédente (27 kilogrammes de sang par cent blessés à soigner).

En second lieu on a dû avancer la transfusion jusqu'aux postes de secours de bataillon et les premiers échelons des postes d'évacuation.

Dans une guerre moderne l'évacuation rapide est soumise à toute une série d'aléas, les saboteurs, les embuscades, les difficultés de constituer des escortes pendant la nuit, sont autant des causes de retards fâcheux.

L'organisation doit donc pousser très en avant ses moyens anti-choc si elle veut assurer aux blessés une protection efficace.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΧΗΜΕΙΑ. — Πολυμερῆ Ὁξυσιλάνια ἐκ τριαδικῶν μονομερῶν. Ἀμινοσιλάνια, ὑπὸ Ν. Δ. Τσερώνη. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Α. Χ. Βουρνάζου.

Κατὰ τὴν παρασκευὴν πλείστον ἐκ τῶν ἐρευνηθέντων ὀργανικῶν πολυμερῶν ὀξυσιλανίων τὰ χρησιμοποιηθέντα πρὸς τοῦτο μονομερῆ ὑπῆρξαν ὀργανικῶς δυαδικὰ ἤτοι τοῦ γενικοῦ τύπου $R_2Si \begin{matrix} < \\ OH \\ OH \end{matrix}$. Τὰ μοναδικὰ μονομερῆ τοῦ τύπου R_3Si-OH παρίσταντο ὡς τελικὰ μέλη ἀλύσεων. Ἡ ταχεῖα πήκτωσις τῶν